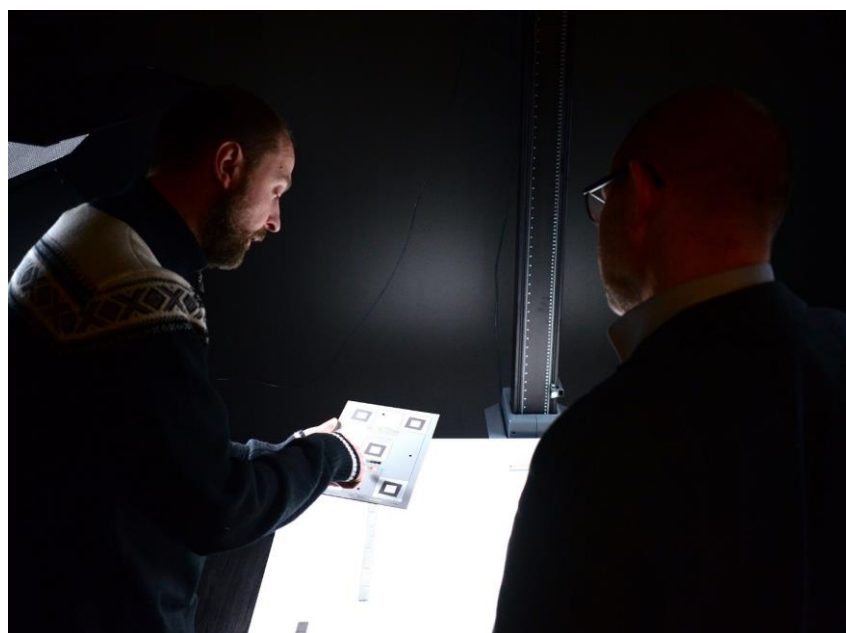

ARKIVVERKET

Digitalarkivet som nasjonal publiseringsplattform

Behovsanalyse

Utarbeidet av: Aksel Næss og Kaja Kroglund

Januar 2019

Dokumentinformasjon

Etablert av	Aksel Næss, Kaja Kroglund	Dokumentversjon:	1.0
Tittel	Digitalarkivet som nasjonal publiseringsplattform - Behovsanalyse	Dokument ver. dato	28.01.2019
Revidert av:		Revisjonsdato:	

Overført til forvaltning

Fra	Dato	Til

Distribusjonsliste

Til	Aksjon*	Frist	e-post

*Aksjonstyper: Godkjenning, revisjon, informasjon, annet (spesifiser)

Dokumenthistorikk

Versjonsnummer	Versjonsdato	Beskrivelse	Revidert av
1.0	28.01.19		Aksel Næss, Kaja Kroglund

Sammendrag

I denne rapporten presenteres en behovsanalyse som identifiserer arkivsektorens behov knyttet til utviklingen av Digitalarkivet som nasjonal publiseringsplattform. Det skal legges til rette for at arkivsektoren selv kan gjøre sine skannede arkiver tilgjengelig på Digitalarkivet. Dette gjelder i første omgang for skannet arkivmateriale, og målet er å skape en samlet publiseringsløsning for sektoren.

I arbeidet med denne behovsanalysen er det blitt gjennomført intervjuer og observasjoner med ulike aktører i arkivsektoren for å kunne identifisere sektorens behov knyttet til Digitalarkivet. Materialet fra intervjuer og observasjoner er blitt kodet, kategorisert og vurdert. Basert på analysen er behovene oppsummert i tabell 1 blitt identifisert.

Tabell 1: Oppsummering av behov

Tema	Behov	Beskrivelse
Arkivskaper	Enkelt, intuitivt grensesnitt	Grensesnittet for opplasting må være så godt utformet at det ikke oppfattes som ekstraarbeid å ta i bruk løsningen.
Publikum	Opphav, merking og kontakt mellom publikum og sektor	Det er ønskelig at direkte kontakt mellom bruker og arkivinstitusjon via Digitalarkivet muliggjøres, og at arkivmateriale skal merkes med arkivskaper og arkivinstitusjon.
	Brukervennlighet	Det må legges til rette for at ulike brukergrupper skal kunne finne frem i arkivmateriale.
	Deling av kunnskap	Det er ønskelig at det tilrettelegges for berikning av innhold fra publikum (crowdsourcing), samt at det tilrettelegges for deling av kunnskap på tvers av organisasjoner.
Prosess	Kvalitet	Det er ønskelig at Digitalarkivet setter tydelige krav til kvaliteten på materialet som skal inn i løsningen.
	Standardisering og automatisering i arbeidsflyten	Det er et behov for større grad av automatisering i behandlingen av arkivmateriale.
	Metadata/tagging	Det er behov for en redigeringsløsning som muliggjør påføring av metadata for flere filer i samme operasjon, og det er et ønske om tagging som setter arkivmateriale i kontekst. I tillegg er det viktig at Digitalarkivet og sektoren blir enige om bruk og betydning av emneknagger.
	OCR-skanning	Det er ønskelig å benytte eller å legge til rette for OCR-skanning.
	Lagring	Det er i fremtiden ønskelig med en fellesløsning for lagring og bevaring av arkivmateriale. Denne bør også kunne håndtere ad hoc digitalisert materiale.
	Statistikk	Det er ønskelig at Digitalarkivet tilbyr statistikk.
Tilgangskontroll	Behov for tilgangskontroll	Det er behov for en løsning som håndterer tilgangsstyring.

Ett Digitalarkiv	En inngang til arkivene	Sektoren ser flere potensielle fordeler knyttet til å ha en felles nasjonal inngang til arkivmateriale. Det er ønskelig at denne løsningen i fremtiden skal håndtere flere formater og digitalt skapt materiale.
	Kontinuitet i satsning på Digitalarkivet	Det er viktig å forsikre sektoren om at Digitalarkivet er en langsiktig satsning.
	Tilknytning til andre portaler	Det er behov for å avklare hvilken funksjon og status Digitalarkivet, ASTA og Arkivportalen skal ha i relasjon til hverandre i fremtiden.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	3
1. INTRODUKSJON.....	6
1.1 BAKGRUNN	6
1.2 FORMÅL	6
1.3 RAMMEBETINGELSER.....	7
1.4 METODE	8
2. BEHOV FRA SEKTOREN	10
2.1 PERSONAS	11
2.2 FUNN FRA BEHOVSANALYSEN	14
2.2.1 Arkivskaper	15
2.2.2 Publikum	16
2.2.3 Prosess	17
2.2.4 Tilgangskontroll	20
2.2.5 Ett Digitalarkiv	21
2. OPPSUMMERING AV BEHOV.....	23
3. VEDLEGG	25

1. Introduksjon

1.1 Bakgrunn

I dag må brukere kontakte et stort antall arkivinstitusjoner i stat, kommune og privat sektor for å få tilgang til arkiver. De digitale publiseringsløsningene i sektoren er av varierende kvalitet, og mange av miljøene i arkivsektoren er for små til å kunne utvikle gode publiseringsløsninger selv. Dersom arkivinstitusjonene ikke får på plass en moderne løsning for tilgjengeliggjøring av sin dokumentasjon vil dette materialet i praksis være lite tilgjengelig for brukerne.

I tildelingsbrevet¹ for 2018 ble det i bestillingen lagt til grunn økende bruk av digitalisering for å skape selvbetjente og tilgangsstyrte brukerløsninger, samt effektivisering av manuelle arbeidsprosesser i saksbehandlingen. I Digital Agenda, Meld. St. 27 (2015-2016)² er en av hovedprioriteringene å sette brukeren i sentrum, med et mål om å lage så gode digitale løsninger at brukere ønsker å benytte seg av disse. I tillegg viser rapporten «Riksrevisjonens undersøkning av digitalisering av kulturarven (2016-2017)»³ at en stor del av kulturarven fremdeles ikke er digitalisert, og mye av det digitaliserte materialet er ikke tilgjengelig for publikum.

I 2016 ble rapporten fra SAMDOK-forprosjektet «Nasjonal publiseringsplattform for skannet arkivmateriale» (NAPSA), saksnr. 2017/765-8⁴ publisert. Rapporten beskrev tjenester og funksjoner som var ønskelig å ha i en nasjonal publiseringsplattform. I arbeidet med NAPSA var tilbakemeldingen fra sektoren at det daværende tilbudet ble opplevd som uensartet da arkivene var plassert på ulike nettsider, og det var vanskelig å orientere seg. Det var et økende behov for gode fellesløsninger for tilgjengeliggjøring av digitalisert arkivmateriale.

For å løse de overnevnte utfordringene skal Digitalarkivet videreutvikles til å bli en nasjonal publiseringsplattform for arkivmateriale, gjennom å legge til rette for at arkivsektoren kan gjøre sine arkiver tilgjengelig på egen hånd i publiseringsplattformen. Dette vil skape en samlet publiseringsløsning for sektoren, som muliggjør tilgang til flere arkiver på et sted. I denne behovsanalysen er behov fra sektoren samlet og analysert, slik at sektorens behov kan tas hensyn til i videreutviklingen av Digitalarkivet.

1.2 Formål

Prosjektets formål er å utvide Digitalarkivet til å bli en nasjonal publiseringsplattform for skannet arkivmateriale, gjennom å legge til rette for at arkivsektoren selv kan gjøre sine

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/47629e6b27684aa39619bc5d73ab08c9/arkivverket---tildelingsbrev-2018.pdf>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-27-20152016/id2483795/>

³ <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2016-2017/digitalisering-av-kulturarven/>

⁴ https://aspephorte.public.cloudservices.no/elements-arkivverket/rm/ARKIVVERKET_EPHORTE-ARKIVVERKET-P/#nav=/cases/345418/registryEntries/852569/view/documents/1130495/preview

skannede arkiver tilgjengelig i publiseringsplattformen. Dette gjør at flere arkiver kan gjøres tilgjengelig og nås på ett sted.

Formålet med denne behovsanalysen er å samle behov fra sektoren, slik at man kan ta disse med i videreutviklingen av Digitalarkivet.

1.3 Rammebetingelser

Tabell 2 viser avgrensninger for prosjektet, og tabell 3 viser rammebetingelser.

Tabell 2: Avgrensninger

Avgrensning	Beskrivelse av avgrensning	Begrunnelse for avgrensning
Skannet arkivmateriale	Nasjonal publiseringsplattform for skannede arkivdokumenter.	Utviklingen av annet analogt materiale, som foto, lyd, film og video vil ta lenger tid.
Fritt tilgjengelig	Tilgang til alt arkivmateriale som kan være fritt tilgjengelig, da dette materialet er lettest å bearbeide.	
Selvbetjeningsløsning	Prosjektet forutsetter at depotinstitusjonene selv registrerer dataene sine, og at de bruker interne ressurser.	Resursbegrensninger i Arkivverket gjør at Arkivverket ikke kan tilby dette som en tjeneste.
Ikke fellestjenester for skanning	Prosjektet omfatter ikke fellestjenester for skanning. Kassasjon av papirbasert arkivmateriale etter skanning er også utenfor prosjektet.	Skanning må gjøres av institusjonene selv på grunn av ressursbegrensninger.

Tabell 3: Rammebetingelser

Rammer	Beskrivelse
Informasjonssikkerhet	Digitalarkivet må håndtere GDPR i utforming av juridisk rammeverk.
Prosjektrressurser	Rammene for hva prosjektet kan produsere innenfor tidsperspektivet er avhengig av både prosjektdeltakernes evne til å levere og økonomiske rammebetingelser.
IT-politiske føringer	Føringene fra Digital agenda for Norge ² og Digitaliseringsrundskrivet har blant annet et fokus på brukerorientering, effektivisering, tilrettelegging av gjenbruk og personvern, som må tas hensyn til ved utvikling av Digitalarkivet for sektoren.

1.4 Metode

Åtte aktører i arkivsektoren ble på bakgrunn av demografi, kjennskap til Digitalarkivet og erfaring med utvikling av egne løsninger invitert inn i en referansegruppe (se oversikt i tabell 4). Det ble gjort førstegangsintervjuer med seks medlemmer i referansegruppen (se oversikt i tabell 5). Videre ble det gjennomført andregangsintervjuer med fire referansegruppemedlemmer (se oversikt i tabell 6). Underveis ble det også avholdt et referansegruppemøte, hvor det ble samlet innspill fra alle medlemmene i referansegruppen.

Tabell 4: Medlemmer i referansegruppen

Institusjon
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark)
Aust-Agder museum og arkiv
Bergen byarkiv
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane
IKA Kongsberg
IKA Møre og Romsdal
Oslo byarkiv

Tabell 5: Deltagere i førstegangsintervjuer

Institusjon	Antall personer intervjuet
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark)	1
Bergen byarkiv	1
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane	1
IKA Kongsberg	1
IKA Møre og Romsdal	2
Oslo byarkiv	2

Tabell 6: Deltagere i andregangsintervjuer

Institusjon	Antall personer intervjuet
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark)	3
Bergen byarkiv	5
IKA Kongsberg	2
IKA Møre og Romsdal	2

Til kartlegging av behov ble tjenstedesign valgt som metode, for å på best mulig måte kunne jobbe brukersentrert og helhetlig. Muligheten for senere samskapende utvikling med sektoren var i fokus. Metoden bidrar til å danne et empirisk beslutningsgrunnlag for Digitalarkivets videre interne prioriteringer og gir en god oversikt over generelle holdninger og behov i sektoren. Dette vil ved behov også kunne danne grunnlaget for et mer spisset innsiktsarbeid på et senere tidspunkt.

En intervjuguide ble utformet av arbeidsgruppen i prosjektet, med utgangspunkt i prosjektets behov og kunnskap fra NAPSA-rapporten⁴. Se intervjuguide i vedlegg 1. Seks innledende

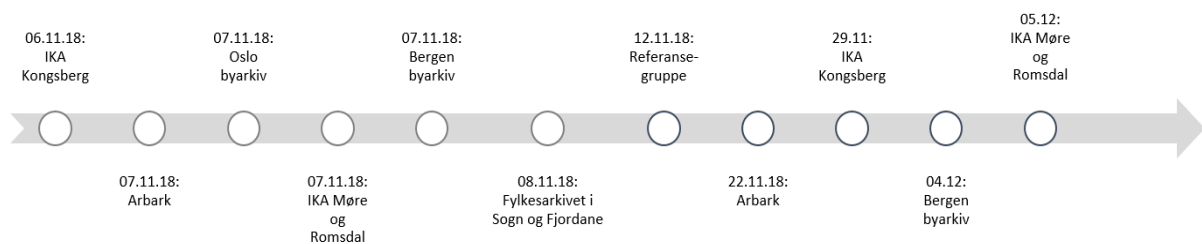

semistrukturerte intervjuer på 50-70 minutter ble gjennomført med representanter fra referansegruppen (se tabell 5). Intervjuene ble enten gjennomført på Skype eller in persona, avhengig av institusjonenes lokalisasjoner.

Intervjuene ble transkribert fortløpende og justert etter behov. Basert på de innledende intervjuene ble en rask analyse av materialet gjort for å danne et midlertidig overblikk over sektorens holdninger, behov og ønsker. Denne analysen dannet grunnlag for utformingen av en andre intervjuguide som ble benyttet i et gruppeintervju der hele referansegruppen var representert (via Skype). Se intervjuguide i vedlegg 3.

I gruppeintervjuet ble hypoteser fra arbeidsgruppen sjekket, og foreløpige funn ble presentert og diskutert. Dette møtet var med på å legge grunnlaget for en tredje runde med dybdeintervjuer på 3-5 timer. Disse intervjuene ble gjennomført ute hos Arbark, IKA Kongsberg, Bergen byarkiv og IKA Møre og Romsdal (se tabell 6). Disse aktørene ble valgt på bakgrunn av geografisk beliggenhet og på bakgrunn av at de har utarbeidet ulike løsninger for tilgjengeliggjøring. Se intervjuguide fra tredje runde med intervjuer i vedlegg 2. Figur 1 viser en tidslinje over alle intervjuer som ble gjennomført i prosjektet.

I den endelige analysen ble hele datagrunnlaget kodet, kategorisert, vektet og vurdert. Gjennom en "mixed methods" analyse ble materialet klynget i temaer og analysert av medlemmer fra arbeidsgruppen i en serie med workshops og arbeidsmøter. Basert på dette ble det gjennomført en møteserie hvor de identifiserte behovene ble drøftet opp mot dagens Digitalarkiv og planlagt utvikling. Behovene ble tildelt ansvarshaver, behovshaver, fikk en prioritering, i tillegg til at en vurdering av behovenes kompleksitet ble foretatt. Dette er dokumentert i rapporten «Arkitektur behov».

Figur 1: Tidslinje intervjuer

2. Behov fra sektoren

Basert på intervjuene og analysen er det laget fire personas. Dette er fiktive personer som representerer aktører i sektoren og deres behov. Personasene har som mål å synliggjøre hvem menneskene Digitalarkivet designes for er, hvilken situasjon de befinner seg i og hvilke faktiske utfordringer og behov de har⁵. I dette kapittelet vil de fire personasene presenteres, før hovedfunnene fra behovsanalysen presenteres mer i detalj.

⁵ <https://www.interaction-design.org/literature/article/personas-why-and-how-you-should-use-them>

2.1 Personas

#1: Anne (57)

Demografi:

- Jobber i publikumsavdelingen i et interkommunalt arkiv på Vestlandet. Hun har også ansvar for å oppdatere nyheter på hjemmesiden til arkivet.
- Er utdannet Bibliotekar, men har jobbet i arkivsektoren de siste 18 årene. Er engasjert i lokalt kulturliv og medlem i lokalhistorielag.
- Benytter flere sosiale medier, mest for å følge med på hva som skjer, men engasjerer seg også i saker som angår hennes fag og interesser.

Smertepunkter:

Jeg er bekymret for at det nye Digitalarkivet ikke skal vie nok plass til det regionale stoffet jeg publiserer.

At jeg må bruke mer av min tid på å veilede sluttbrukere slik at de finner frem i arkivene enn jeg skulle ønske. Jeg har i blant selv problemer med å holde oversikt. Hvorfor må man være superflink på IT og internett for å finne frem?

Jeg har brukt en del tid på å tilrettelegge for at publikum kan være med på å berike innhold gjennom såkalt nettdugnad hos oss, men jeg opplever at det å holde det i gang krever mye, både av oppsett og ressurser. Folk starter entusiastisk med ting uten å fullføre, og jeg blir sittende igjen med ekstraarbeid som jeg egentlig ikke har tid til.

Ønskede løsninger:

En tydelig merking av innhold tilhørende arkivet Anne representerer på Digitalarkivet. Dette gjør at hun enkelt kan vise frem innholdet «sitt» i nyhets saker og andre sammenhenger. Det må også gå an å finne frem til lignende innhold når man først er inne på siden for å kikke.

Det burde være like enkelt å finne frem i arkiv som i bibliotek. Det hadde vært veldig fint om man kunne ta utgangspunkt i brukernes behov når man utformet Digitalarkivet. Brukerne må kunne finne frem selv. Søkbarheten må bli bedre.

En løsning som muliggjør involvering av publikum i beriking av materialet som legges ut. Noe som gjør at brukerne kan sitte i sin egen stue og bidra så mye eller lite som de vil kanskje?

#2: Samuel (32)

Demografi:

- Jobber med tilgjengeliggjøring i Statsarkivet. Hovedoppgaven hans er avfotografering av historisk materiale, bøker, kart etc.
- Samuel har jobbet som saksbehandler i fylkeskommunen, og er en dyktig selvlært fotograf.
- Han begynte i Statsarkivet for under et år siden og læringskurven har vært bratt.
- Spiller gitar og er engasjert i en lokal ungdomsklubb. Dette er eneste årsak til at han gidder bruke sosiale medier - det går raskt å kommunisere der.

Smertepunkter:

Avfotografering av historisk materiale er krevende og går via mange steg. Det krever overraskende bra oppløsning og kontroll på hvitbalansen.

I blant må jeg inn og rette på ting jeg ikke er fornøyd med. På et tidspunkt hadde noen «ryddet» bort notatblokken min, det gjorde at jeg i frykt for å huske feil begynte på nytt.

Synes at ASTA og Arkivportalen er litt utfordrende å forstå, særlig i relasjon til hvor vi skal publisere. Om jeg nå skal legg inn ting i Digitalarkivet også, hvordan skal ASTA, Arkivportalen og Digitalarkivet fungere sammen?

En del av arbeidet jeg gjør er å svare på forespørslers. Dette er forespørslers om innsyn og om kopier av materiale som ligger deponert hos oss. Jeg slipper å finne det frem, men jeg digitaliserer det, konverterer det, justerer det og sørger for at det blir bra før jeg sender det til publikumsavdelingen. Jeg vet at de kaster materialet når det er sendt ut, enkelte ting må folk komme til Statsarkivet for å få se.

Ønskede løsninger:

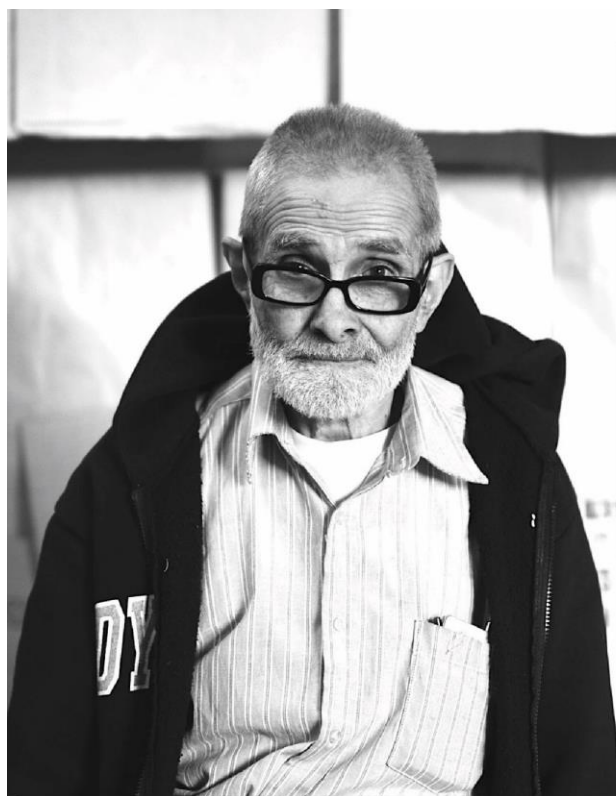
Klarere retningslinjer og kravspesifikasjoner til materiale som skal lastes opp.

Mulighet til å underveis og i ettertid gå inn og justere/erstatte materiale.

En digital arbeidsblokk, en form for oversikt over hva og hvordan hver enkelt skal jobbe, slik at man kan jobbe mer effektivt og slipper notatblokker.

En løsning som gir litt færre steg fra bilde til publisering, og færre muligheter for å gjøre feil. I fremtiden kan kanskje materialet gå rett fra kamera til Digitalarkivet?

En løsning som ivaretar digitalisert materiale slik at arbeidet ikke føles så forgjeves. Målet er jo å få ting tilgjengelig og ut. Kanskje burde man hatt et sted hvor man kan publisere ting, men med adgangskontroll slik at bare de som skal se innhold kan se det og laste det ned?

#3: Bjørnulf (67)

Demografi:

- Utdannet arkeolog, men tok en sommerjobb i arkivene en gang på syttitallet og trivdes så godt at han ble værende.
- Har hatt ansvaret for flere områder enn han husker opp igjennom årene, så han vet en og annen ting om arkivene. Beveger seg nå en plass mellom Depot, Tilgjengeliggjøring og Brukertjenester.
- Har planer om å fullføre et bokprosjekt om norrøne tekster når han går av med pensjon om et par tre år.

Smertepunkter:

Jeg er redd det blir mange lange dager på meg nå som vi har satt som mål å laste opp alt vårt digitaliserte materiale på Digitalarkivet. Jeg skjønner jo at det må til, men til hvilken kostnad?

Vi får per i dag en god del henvendelser på det materialet som vi har tilgjengeliggjort. Det går greit å ekspedere, men det krever tid og folk. Hvordan kommer nye brukere av materialet vårt i kontakt med oss, nå som det skal bo på en nasjonal plattform?

Jeg føler vi er litt alene her oppe, men vi har noen «Petter Smart»-typer på huset som har løst en del utfordringer for oss. Det har også gjort oss veldig avhengige av at de er til stede. Samtidig ser vi for oss et økende behov for noen å kunne kontakte om vi har behov for veiledning og gode tips og råd. Ingen av oss blir yngre.

Ønskede løsninger:

Det må oppleves som minst mulig ekstraarbeide å migrere data. Grensesnittet for den som gjør arbeidet må være intuitivt.

Sluttbrukers behov for kontakt med de respektive arkivinstitusjonene må oppleves som enkelt og ikke føre til en lengre behandlingstid enn de har per i dag. Om mulig, tvert om!

En form for lavterskel fasilitering av kunnskap-sutveksling på tvers av organisasjoner, bakt inn i Digitalarkivet hadde vært noe å se på mulighetene for!

#4: Marianne

Demografi:

- Utdannet historiker. Hun jobbet en periode på biblioteket hos Kulturhistorisk museum i Oslo, men på grunn av familie endte hun i Trøndelag.
- Hun er en fremragende kommunikator og formidler. Dette har resultert i en stilling som SoMe-ansvarlig og leder av formidlingsavdelingen (de er per nå tre personer) i byarkivet. Hun jobber også litt med mediekonvertering når det er rolig ellers.
- At hun har en pen strek er ikke noe som flagges, men hun har stått for illustrasjonene i flere bokprosjekter.

Smertepunkter:

Når jeg holder på med konvertering legger jeg inn metadata og beriker etter beste evne, men det føles som om det tar veldig mye mer tid enn det burde gjøre. Det mangler jo en form for automatisering? Jeg tror jeg har svart belte i copy-paste snart.

Når folk spør meg om materiale vet jeg at det er der, men jeg sliter med å finne det igjen. Muligheten for fritekstsøk er mildt sagt begrenset, og det gjør at jeg tidvis føler meg litt hjelpeløs.

Når jeg skal vise frem noe av det spennende materialet vi har digitalisert er det frustrerende at alt beveger seg så tregt. Jeg har nesten gitt opp å zoome når jeg demonstrerer siden, jeg gjør heller screenshots og legger de oppå hverandre. Det er jo litt begrensende kan du si.

Ønskede løsninger:

Redigeringsløsning som muliggjør påføring av metadata for flere filer i samme operasjon. I tillegg bør det være mulig å ha tagging som setter materialet i kontekst både med tanke på innhold og geografi, kanskje mer?

En effektiv løsning for OCR i eller utenfor Digitalarkivet. Så lenge det fungerer er ikke det tekniske så viktig.

En god løsning for visning som tar høyde for hvor komplekse deler av arkivene er. Når man en dag tilbyr bildevisning må den gå jevnt, mykt og pent – det må ikke føles som internett anno 1998.

2.2 Funn fra behovsanalysen

Videre vil hovedfunnene fra behovsanalysen presenteres. Funnene er strukturert etter temaer, og temaene er videre inndelt i ulike behov, som oppsummert i tabell 7. I analysen vil hvert tema presenteres. For hvert behov vil sitater fra intervjuene presenteres, før hovedfunnene knyttet til det aktuelle behovet oppsummeres. Sitater står i kursiv, og sitatene er merket med en referanse som viser til intervjunummer og linjenummer i det aktuelle intervjuet. Transkriberinger av intervjuene finnes i vedlegg 4-14.

Tabell 7: Temaer identifisert i behovsanalysen

Tema	Behov
Arkivskaper	Enkelt, intuitivt grensesnitt
Publikum	Opphav, merking og kontakt mellom publikum og sektor Brukervennlighet Deling av kunnskap
Prosess	Kvalitet Standardisering og automatisering i arbeidsflyten Metadata/tagging OCR-skanning Lagring Statistikk
Tilgangskontroll	Behov for tilgangskontroll
Ett Digitalarkiv	En inngang til arkivene Kontinuitet i satsning på Digitalarkivet Tilknytning til andre portaler

2.2.1 Arkivskaper

Enkelt, intuitivt grensesnitt

«Alt avhenger av graden av automatisering i forhold til grensesnittet mellom våre produksjonssystemer og formidlingsløsningen på Digitalarkivet. Hvis den (løsningen) er veldig manuell så må vi etablere prosesser for det og ha ressurser spesielt for det. Det blir jo litt opp til prosjektet.» (7,184-187)

«Hvilke forventninger vi har til en sånn løsning? Vi må jo kunne migrere data på en fornuftig måte.» (3,52-53)

«Brukergrensesnittet, det må være enkelt å få lastet opp, ikke unødvendig kronglete å få lagt ut ting – det sier seg vel litt selv?» (9,20-21)

Digitalarkivets suksess avhenger av at sektoren tar Digitalarkivet i bruk. Menneskelige ressurser er en begrensende faktor for institusjonene, og for å sikre at sektoren tar Digitalarkivet i bruk må man sørge for at opplastingsprosessen ikke oppleves som for ressurskrevende⁶.

⁶ Krever mer innsiktsarbeid.

2.2.2 Publikum

Opphav, merking og kontakt mellom publikum og sektor

«Man må også se umiddelbart hvor materialet er fra. De som bruker materialet må bli henvist til riktig institusjon. Kostnader og tjenester, hva kan vi hente tilbake fra Digitalarkivet? Bestilling (av materiale) rett til Digitalarkivet hadde også vært en ting ...» (10,206-208)

«..., men det må være synlig hvilket depot det ligger i, tydelig hvor det ligger, også bra med tanke på veiledning. Kanskje burde man kunne ta kontakt, sende en melding. Selv om ting er digitalisert trenger man arkivarhjelp, hjelp til hvordan skal man bruke denne protokollen? ... Viktig å vise at vi er her - og at man viser hvordan vi vil det skal tas kontakt.» (9,117-126)

«Du må enkelt finne regionalt stoff – det er et problem med nasjonale databaser.» (3,43)

«Hvis man skal ha funksjon med ønske om å få noe digitalisert – viktig at man blir sluset inn til arkivinstitutionens veiledningstjeneste. Er ofte avhengig av å få hjelp til å vite hvor man skal lete. Lett tilgjengelig kontaktinfo - kan ringe hit eller sende en epost hit for å få mer info – tenker det er like viktig som å kunne få komme med ønske om digitalisering.» (5,137-141)

Det er et tydelig behov og ønske om at arkivmaterialet skal merkes med arkivskaper og arkivinstitution. Dette er særlig viktig med tanke på å kunne tilby sluttbrukeren best mulig veiledning, men også for å ivareta institusjonenes følelse av eierskap til materialet. I tillegg er det ønskelig å muliggjøre direkte kontakt mellom bruker og arkivinstitution via Digitalarkivet. Det er her viktig å være oppmerksom på at én henvendelse fra publikum i praksis kan innebære behov for kontakt med flere institusjoner for å besvare henvendelsen⁶.

Brukervennlighet

«Fokus på brukervennlighet, at det er lett å finne frem er avgjørende. Arkivportalen kan være utfordrende å finne frem i, det er ikke mulig å finne frem. Mange av brukerne våre er godt voksne og har ikke vokst opp med det digitale - det med gode brukergrensesnitt for sluttbrukerne - vi vil bli målt på det.» (3,62-66)

«De som driver med formidling hadde fått i oppdrag å gjøre arkivet synlig, det var veldig ambisiøst men noe å strekke seg etter, at arkivet skulle bli like lett tilgjengelig for folk som biblioteket. Kanskje litt utopisk, men noe å sikte mot.» (9,165-167)

«Måten man presenterer innhold på - jeg tror man på en måte må rette det etter (slutt)brukerens behov, hva de i det hele tatt kan forstå i forhold til å gjenfinne materiale. Å ta utgangspunkt i kataloger er alt for komplisert, jeg er ikke sikker på om alle arkivarer en gang får det til.» (1,38-41)

Arkivene har et vidt spekter av brukere; eksempelvis arkivarer, forskere og lekmenn, alle med ulike forutsetninger for å kunne forstå og finne fram i et arkiv. Det er essensielt å legge til rette for at alle brukergrupper skal kunne finne fram i arkivmaterialet⁶.

Deling av kunnskap

«(Arkivsektoren er) et lite miljø, men vi er veldig flinke. Har man brukt tre dager på å lage noe som virker så deler man det. Uansett hvor man henvender seg er dørene åpne i miljøet, hele miljøet tjener på det. Del og bli rikere.» (11,177-179)

«... vi er jo få personer med mindre budsjett enn de fleste andre, men jeg føler vi får ting til på kvalitet og vet hvordan vi vil det skal være. Kanskje har andre tenkt bedre tanker enn oss, derfor er vi med i et nettverk nasjonalt og internasjonalt.» (11,137-143)

«... det er en funksjon hvor brukere kan legge inn merknader som går gjennom en redaksjonsfunksjon før det blir publisert. En berikning som publikum kan gjøre.» (9,4-6)

«... (Brukere) kan bidra med historisk informasjon om kilder som byarkivet har lagt ut – dialogbasert kunnskapsutveksling. Kunne tenke meg at Digitalarkivet har muligheter for at vi som institusjon kan lage presentasjoner, utstillinger, artikler etc., der vi kan få respons fra brukere ...» (7,96-100)

«Vi har kommentarfelt på oslobildene. Du kan gi tilbakemelding, da kommer det en e-post til oss - vi har en som sitter og retter når noe har blitt lagt inn feil. Vi kunne jo åpnet for dugnad på å legge til metadata, men vi må være sikre - skal vi bare gjøre det selv, eller skal vi engasjere brukerne?» (4,169-172)

Det er ønskelig at det skal tilrettelegges for bedre kunnskapsutveksling mellom organisasjoner i sektoren, slik at aktørene kan høste av hverandres erfaringer. Et annet ønske er å muliggjøre berikning av innhold fra publikum/brukere (crowdsourcing), slik at man kan dra nytte av brukerne sin kunnskap og kompetanse⁶.

2.2.3 Prosess

Kvalitet

«Vi har sett på kvalitetskriterier knyttet til digitalisering. Da er du i nærheten av å si noe, der du har en høy tydelig gjenstandsverdi, hva nå enn den måtte bestå av, der må du gjengi på en bestemt måte. Det er noe miljøet er nødt til å se på, en forutsetning som må være til stede. Om du går i gang med å digitalisere og så ser du at du ville ha en litt høyere oppløsning, da er det for sent. Da kan du ikke gjøre det en gang til.» (10,160-165)

«Derfor er det så viktig at vi har en kvalitetskontroll (viser bilder av samme dokument hvor farge og temperatur varierer veldig), dette er vi opptatt av - at filstørrelser er minimum og maksimum, i ISO-standard. ... Men vi må jo, det er derfor vi vil ha en slags standard, at Digitalarkivet sier at skal du putte noe inn hos oss skal det være sånn og sånn. Det syntes jeg er ganske viktig at dere tar grep på.» (11,102-108)

«Dere må sette et minimum og et maksimum krav på størrelse (av filer). Sånne ting er veldig viktige.» (3,89-90)

Det er ønskelig at Digitalarkivet skal legge føringer for kvaliteten på materialet som skal inn i arkivet, særlig med tanke på filformat og oppløsning. Det er også viktig å ta i betraktning at

både publikums bruk av materialet og ny teknologi kan medføre høyere krav til kvaliteten i fremtiden. Dette kan eksempelvis være i forbindelse med OCR-skanning, transkriberingsprogrammer og lignende.

Standardisering og automatisering i arbeidsflyten

«Vi har egentlig veldig mange ulike prosesser med og uten digitalisering som ikke nødvendigvis er helt samordnet, har samme systemstøtte og samme personer involvert.» (10,96-97)

«Jo mer automatisering man kan gjøre med skanning jo bedre er det, så kan man bruke mennesker til det de kan brukes til. La maskinen gjøre mest mulig, så slipper man også feil.» (10,136-137)

«Digitalisering handler ganske mye om logistikk - vi vil ikke ta på papirer mer enn nødvendig.» (3,55)

«Gevinsten kan være veldig ensartede systemer rundt omkring i kommunene, ganske standardiserte uttrekk som kan gå inn i Digitalarkivet, i stedet for å ha mange løsninger rundt omkring.» (4,155-157)

«Det neste steget vårt er å unngå å digitalisere, laste opp og ut. Vi prøver å få det til å gå rett fra kamera og inn, vi vil slippe å gjøre noe med filene. Fra TIFF til JPG, det tar så enormt mye tid. Færrest mulige stopp i løypa.» (3,85-87)

Det er et behov for større grad av automatisering i behandlingen av arkivmateriale. Gode systemer muliggjør bedre bruk av menneskelige ressurser, og en mer effektiv tjeneste til publikum kan tilbys. Dette vil også tilrettelegge for at henvendelser kan håndteres mer enhetlig på tvers av organisasjoner og arkiv. I tillegg kan ny teknologi og mer enhetlige løsninger i fremtiden muliggjøre en mer effektiv produksjonsløype⁶.

Metadata / tagging

«Er det funksjon for å på en måte å få de metadataene til å arves for hver fil? Er det noe som Digitalarkivet kan, noe programvare som vil hjelpe med det, å legge inn metadataene?» (9,39-40)

«Vi digitaliserte et arkiv fra en arkitekt. Da la vi til en masse tekst i Adobe Lightroom (Exif). Kilder, skaper, copyright status, emnekode, geotag, bygningsnavn og en urn, Asta-kobling.» (10,105-107)

«Man må tenke tematisk tagging, som brukere kan se. En ukyndig bruker trenger temamerkelapper. Geotagging, skal vi ha med det? Geo-referanser, geografi kan være et veldig godt utgangspunkt for å gjenfinne, man vet jo hvor i landet den skolen lå. Det er lite brukt men potensialet er ganske stort. Du har bare flaks om du vet hva et arkiv heter, men kommune husker man - ta utgangspunkt i et kart eller geografiske punkt.» (1,49-55)

«Vi må ikke glemme hvem som leter etter dette. Det må kunne deles opp i kommuner som har vært så man finner det, særlig med tanke på nye regioner og kommunesammenslåinger. Det at de finner frem til det nære, det er viktig for oss.» (3,73-75)

«Jeg mener det er to typer inngang til digitalt materiale, den ene er fritekstsøk som det er veldig mye av og det andre er dette med registersøkfunksjon ... Det er noen som vet hva de vil ha og søker ut fra det og så er det noen som ikke vet hva de skal ha men vil vite hva som finnes for så å navigere ut fra det.» (2,86-90)

Det er behov for en redigeringsløsning som muliggjør påføring av metadata for flere filer i samme operasjon. I tillegg er det et ønske om metadata som setter materialet i kontekst (f.eks. geotagging, historiske organisasjonsstrukturer, historiske kommuneinndelinger o.l.). Dette forbedrer søkbarheten for publikum. Det har i intervjuene vist seg at emneknagger benyttes forskjellig av de ulike institusjonene. Institusjonene har brukt ulike emneknagger, og like emneknagger med ulik betydning. Dette kan påvirke søkefunksjonaliteten for publikum. Det er viktig at Digitalarkivet og sektoren enes om bruken av emneknagger for å unngå feiltolkinger som kan føre til en dårlig brukeropplevelse for arkivenes brukere.

OCR-skanning

«Vi har OCR-lest alt som vi har lagt ut på våre nettsider av digitaliserte dokumenter, og vi har fått mye skryt fra eierne våre som bruker det vi har lagt ut. De har behov for å gå inn og se i vedtak og protokoller fra en LO-kongress. De er utrolig vanskelige å lese, de er dag for dag og saker kan komme opp på forskjellige tidspunkt og dager, så man må lete flere steder i en 400 sider stor protokoll for å finne behandlingen av en sak. Å gjøre fritekstsøk er utrolig nyttig! Det er helt avgjørende. Om det ikke var OCR-Lest hadde det vært bedre å ha boka å bla i.» (8,163-168)

«Vi skanner i en sånn oppløsning, kvalitetsmessig godt nok til at vi kan kjøre OCR på det i ettertid, om det er maskinskrevet.» (10,150-151)

«... Fylkestingsforhandlinger, du leser den ikke som en bok. Det ser ut som en bok, men du leser den ikke fra perm til perm. Man må kunne dykke inn og følge med på en diskusjon - med en oppslagsfunksjon.» (2,41-43)

For å effektivt kunne indeksere og systematisere søk i arkivmaterialet er det ønske om å kunne benytte OCR-skanning. Deler av sektoren skanner i dag med en kvalitet som tar høyde for mulig fremtidig OCR-skanning, mens andre OCR-leser alt sitt arkivmateriale før publisering.

Lagring

«Det midlertidige systemet vi har nå har noen fordeler. Veldig god zoom-funksjon (mosaikk) og det er integrert med lagringen. Det blir lagret og presentert i samme operasjon, ...» (9,3-4)

«Vi har på en måte en sammensatt arkitektur og løsning for lagring, en forvaltning som ikke er tilfredsstillende. ... Vi risikerer å gjøre samme ting flere ganger.» (10,171-176)

«... Det er viktig at vi effektivt kan legge materiale ut. Vi ser for oss at hoveddelen av arkivet vårt skal ut. All effektivisering vi kan gjøre på back-office er basert på at vi digitaliserer mest mulig. Vi ser at vi ikke lagrer arkivet effektivt nok.» (7,145-148)

«Veiledning av publikum - vi har cirka 500 (forespørsler) i året pluss rettighetsdokumentasjon – cirka 500. Litt over 1000 forespørsler til sammen i året. Det skjer litt ad hoc digitalisering der, det er såpass lite at vi ikke har noe forsvarlig system for å ta vare på det. Det hender vi journalfører det, men det er ingen krav. ...» (9,50-53)

«Hvis det er småting hender det vi digitaliser on demand og sender ut, det (skannede materialet) blir stort sett bare slettet etterpå.» (8,42-43)

«... De fleste henvendelser her som ikke er unntatt offentlighet resulterer oftest i en eller annen form for digitalisering. ... Det er ikke noe etablert fildepot for den slags.» (10,96-103)

Sektoren bruker per i dag relativt mye ressurser på veiledning og ad hoc digitalisering i forbindelse med innsynsforespørsler. Få, om noen har systemer for å ivareta det digitaliserte materialet. Materialet blir i stor grad slettet etter én gangs bruk. Lagring foregår i dag på ulike plattformer og med ulike grader av sikkerhet. Det er fare for at materiale går tapt og for at samme jobb må gjøres flere ganger. Det er et ønske om en fremtidig fellesløsning for lagring og bevaring, som potensielt også håndterer ad hoc digitalisert materiale.

Statistikk

«Statistikk? Vi har egentlig ikke det, vi har et inntrykk, fra forvaltningen til slektsforskere og lokalhistorie. ... Om vi ikke hadde styrt skuta etter statistikken hadde det likevel vært interessant å vite. Kunnskapen er positiv, uten at det er livet om å gjøre.» (9,132-138)

«Viktig å måle bruk. Viktig å måle tilgjengeliggjøring – hva legger du ut. Du får gjort noe med hva du produserer ut.» (5,103-104)

«Å kunne måle effekt av ting er viktig. Vi må kunne måle og se vår bruk, vårt materiale på Digitalarkivet. Tror det er viktig for alle institusjonene, og for å forstå innad - viktigheten av å se bruken.» (4,86-88)

For å bedre kunne forstå bruksmønster, danne seg et god bilde av faktisk bruk av materiale og for å gjøre fremtidige prioriteringer i arbeid og utvikling ute i sektoren er det et ønske om en løsning som tilbyr statistikk. Samlet vil denne statistikken også kunne gi merverdi for Digitalarkivet.

2.2.4 Tilgangskontroll

Behov for tilgangskontroll

«Det som har vært trøblete for oss og som vi har tenkt mye på tidligere er hvordan vi skal få til løsninger hvis vi digitaliserer klausulert materiale. Hvordan skal vi få til praktiske løsninger da? Hos oss er nesten alt klausulert. ..., det ville vært helt fantastisk for oss om det kunne ligget på Digitalarkivet og man kunne fått tilgang gjennom passord eller en måte ... For oss er det helt avgjørende om vi skal digitalisere mye arkivmateriale, i prinsippet er alt klausulert.» (8,132-139)

«Adgangskontroll kan bli et behov med publisering av nyere ting, hadde vært greit å hatt. Eksempelvis karakterer bør ikke publiseres fritt, men man kan gi begrenset tilgang. Det kan være nyttig. Hvis noen får en tilgang, og en taushetserklæring man må forholde seg til.» (9,103-105)

«... Det som er klausulert som vi har digitalisert og har på nett er byggesak, det er arkivskapers ønske. Det vil legger ut ellers er enten ikke klausulert eller åndsverk som har falt i det fri. Det er så mye som en tredjedel som er unntatt offentligheten. Vi kunne hatt bruk for en enklere måte å få det ut på enn i dag. ... Vi har ingen løsning for formidling av sensitivt materiale. Vi kopierer og sender på post, rekommandert.» (10,189-193)

Det er et klart behov for en løsning som håndterer tilgangsstyring for å muliggjøre tilgjengeliggjøring og publisering av klausulert materiale. Dette kan potensielt forenkle og effektivisere prosessen knyttet til veiledning og gi publikum en bedre brukeropplevelse.

2.2.5 Ett Digitalarkiv

En inngang til arkivene

«Vi har jo tenkt helt fra begynnelsen at vi helst vil bruke Digitalarkivet, ..., for sluttbrukeren er det en fordel. De kan gå til en nettside og finne alt. Så slipper vi forhåpentligvis å forvalte flere systemer. Færrest mulig operasjoner.» (9,225-227)

«Brukerne får en tilgang til materialet, de slipper å besøke 50-100 institusjoner. ...» (7,70-71)

«Vi styrer vår butikk på et regionalt nivå, men om vi kobler oss opp til et nasjonalt visuell publiseringsplattform i Digitalarkivet ville det fremstått som veldig profesjonelt også for eksterne samarbeidspartnere.» (2,25-27)

«..., for brukerne er det en veldig fordel at det er en felles løsning, at man søker på samme måte i mange arkiver. Det er ikke så viktig hvor det finnes, bare man finner det. ...» (8,175-177)

«Vi driver veldig mye med skanning av analoge bilder og en del analog lyd vi digitaliserer. Vi har ikke tenkt så mye på om det er digitalt skapt eller digitalisert materiale, hva tenker dere om det? Er det noe av det andre materialet, lyd og film og sånt som kunne kommet inn i Digitalarkivet?» (8,127-130)

«Arkivverket skal vel bli oppbevaringsdepot for digitalt skapt materiale i fremtiden?» (2,26-28)

Sektoren ser flere potensielle fordeler knyttet til å ha en felles nasjonal inngang til arkivmateriale. Det er et stort ønske om at denne løsningen i fremtiden også skal håndtere andre formater (eksempelvis film, bilder, lyd) og digitalt skapt materiale.

Kontinuitet i satsning på Digitalarkivet

«Det er sånn at det er veldig viktig å få det inn i en eller annen datastruktur der man kan lese det om ti og 100 år.» (8,116-117)

«Regionale museer ute i fylket - Digitalarkivet må blir så bra at vi kan selge inn løsningen til de - vi må kunne si at vi har URN og stabile lenker - de må være trygge på at det fungerer, også om mange år.» (3,48-50)

«Filnavn? Det er et viktig aspekt, om en URN skal trykkes i bøker så man kan se bilder på skjerm må vi huske på det (når vi går over i Digitalarkivet). De skriver bok og får URN av oss og trykker den i boka (skipstegning, veldig stor).» (11,151-153)

«Har vi en mulighet til å bruke journalen til å påføre metadata? Arkivverket hadde et prosjekt på det men jeg hørte aldri noe mer.» (10, 180-181)

Sektoren har presisert at de ønsker en forsikring om at Digitalarkivet er en langsiktig satsning. Dette er essensielt for å sikre deres motivasjon for å ta i bruk løsningen.

Tilknytning til andre portaler

«Samsvar i innhold mellom Arkivportalen og Digitalarkivet er viktig! Asta, arkivportalen og Digitalarkivet bør samhandle.» (2,57-59)

«Veldig, veldig, veldig viktig å avklare mellom Arkivportalen og Digitalarkivet - brukeren av disse forskjellige tjenestene, det må være tydelig og man må unngå sammensausing. De må sees i sammenheng, presenteres opp mot hverandre - det kan fort bli misforståelser.» (1,57-59)

«Ser for oss og håper på knytning mellom de store plattformene – Digitalt museum, Digitalarkivet og Arkivportalen.» (4,74-75)

Det er viktig å avklare hvilken funksjon og status Digitalarkivet, ASTA og Arkivportalen skal ha i relasjon til hverandre i fremtiden. Per nå opplever sektoren usikkerhet knyttet til dette⁶.

2 Oppsummering av behov

I dette kapitlet vil en oppsummering av funnene fra behovsanalysen presenteres. Denne oppsummeringen vises i tabell 8. Kolonnen «Merknad» viser temaer og behov hvor mer innsiktsarbeid må gjøres i forbindelse med utvikling for å møte sektorens behov.

Tabell 8: Oppsummering av behov

Tema	Behov	Beskrivelse	Merknad
Arkivskaper	Enkelt, intuitivt grensesnitt	Grensesnittet for opplasting må være så godt utformet at det ikke oppfattes som ekstraarbeid å ta i bruk løsningen.	Krever mer innsiktsarbeid.
Publikum	Opphav, merking og kontakt mellom publikum og sektor	Det er ønskelig at direkte kontakt mellom bruker og arkivinstitusjon via Digitalarkivet muliggjøres, og at arkivmateriale skal merkes med arkivskaper og arkivinstitusjon.	Krever mer innsiktsarbeid.
	Brukervennlighet	Det må legges til rette for at ulike brukergrupper skal kunne finne frem i arkivmateriale.	Krever mer innsiktsarbeid.
	Deling av kunnskap	Det er ønskelig at det tilrettelegges for berikning av innhold fra publikum (crowdsourcing), samt at det tilrettelegges for deling av kunnskap på tvers av organisasjoner.	Krever mer innsiktsarbeid.
Prosess	Kvalitet	Det er ønskelig at Digitalarkivet setter tydelige krav til kvaliteten på materialet som skal inn i løsningen.	
	Standardisering og automatisering i arbeidsflyten	Det er behov for større grad av automatisering i behandlingen av arkivmateriale.	Krever mer innsiktsarbeid.
	Metadata/tagging	Det er behov for en redigeringsløsning som muliggjør påføring av metadata for flere filer i samme operasjon, og det er et ønske om tagging som setter arkivmateriale i kontekst. I tillegg er det viktig at Digitalarkivet og sektoren blir enige om bruk og betydning av emneknagger.	
	OCR-skanning	Det er ønskelig å benytte eller å legge til rette for OCR-skanning.	
	Lagring	Det er i fremtiden ønskelig med en fellesløsning for lagring og bevaring av arkivmateriale. Denne bør også kunne håndtere ad hoc digitalisert materiale.	
	Statistikk	Det er ønskelig at Digitalarkivet tilbyr statistikk.	
Tilgangskontroll	Behov for tilgangskontroll	Det er behov for en løsning som håndterer tilgangsstyring.	

Ett Digitalarkiv	En inngang til arkivene	Sektoren ser flere potensielle fordeler knyttet til å ha en felles nasjonal inngang til arkivmateriale. Det er ønskelig at denne løsningen i fremtiden skal håndtere flere formater og digitalt skapt materiale.	
	Kontinuitet i satsning på Digitalarkivet	Det er viktig å forsikre sektoren om at Digitalarkivet er en langsiktig satsning.	
	Tilknytning til andre portaler	Det er behov for å avklare hvilken funksjon og status Digitalarkivet, ASTA og Arkivportalen skal ha i relasjon til hverandre i fremtiden.	Krever mer innsiktsarbeid.

3 Vedlegg

- Vedlegg 1: Intervjuguide 1
- Vedlegg 2: Intervjuguide 2
- Vedlegg 3: Intervjuguide 3
- Vedlegg 4: Intervju 1 - 01 Referansegruppemøte 12.11.2018
- Vedlegg 5: Intervju 2 – 02 Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane 08.11.18
- Vedlegg 6: Intervju 3 – 03 IKA Møre og Romsdal 07.11.18
- Vedlegg 7: Intervju 4 – 04 Oslo Byarkiv 07.11.18
- Vedlegg 8: Intervju 5 – 05 Referansegruppemøte 12.11.2018
- Vedlegg 9: Intervju 6 – 06 Arbark 07.11.18
- Vedlegg 10: Intervju 7 – 07 Bergen Byarkiv 07.11.18
- Vedlegg 11: Intervju 8 – 08 Arbark 22.11.18
- Vedlegg 12: Intervju 9 – 09 IKA Kongsberg 29.11.18
- Vedlegg 13: Intervju 10 – 10 Bergen Byarkiv 04.12.18
- Vedlegg 14: intervju 11 – 11 IKA Møre og Romsdal 05.12.18